

ASIKKALA KALKKINEN IISAKKILA

Kivi- ja rautakautisen asuinpaikan koekaivaus
1999

Hannu Takala

Asikkala, Kalkkinen, Iisakkila

Koekaivaus 3.-14.5.1999

Hannu Takala
Lahden kaupunginmuseo
1999

SISÄLLYSLUETTELO

1. Muinaisjäännöskohde	3
2. Tutkimuksen peruste	4
3. Työntekijät ja budjetti	4
4. Tutkimusalue ja mittaukset	5
5. Havainnot	6
5.1. Pintapoiminta	6
5.2.. Koekuopat	8
5.3. Koeojat	9
6. Päätelemät ja jatkoimenpiteet	10
Liitteet: Liite 1. Peruskarttaote.	12
Liite 2. Yleiskartta.	13
Liite 3. Koekuoppaluettelo.	14
Liite 4. Koeojan anomialuettelo.	22
Liite 5. Dialuettelo.	26
Liite 6. Mustavalkonegatiiviluettelo.	28

1. Muinaisjäännöskohde

Muinaisjäännöslaji: Asuinpaikka, lk II

Ajoitus: Kivikausi, rautakausi

Kunta: Asikkala

Kylä: Kalkkinen

Nimi: Iisakkila

Tila ja rno: Iisakkila 3:391

Maanomistaja: Kalevi Koskinen
Lossinraitti 56
17240 Kalkkinen

Peruskartta: 3112 03 Pulkkilanharju

Peruskoordinaatit: $x = 6799\ 10 - 24$
 $y = 3429\ 18 - 38$
 $z = 80,0 - 87,0$

Löydöt: KM 13348 (kivikirves, löytynyt 1920-luvulla)
KM 31155 (kvartsiartefakteja, löytyneet vuonna 1998 tarkistuk-
sen yhteydessä)

Aiemmat tutkimukset: Tarkistus 2.11.1998, Hannu Poutiainen

2. Tutkimuksen peruste

Asikkalan Kalkkisten Iisakkilan tilan pelloilta löytyi 1920-luvulla primitiivinen poikkiteräinen kivikirves peltotöiden yhteydessä. Esineen tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa, mutta esine kuuluu Kansallismuseon kokoelmiin.

Tielaitoksen Hämeen piiri pyysi vuonna 1998 Lahden kaupunginmuseolta lausuntoa Kalkkisten lossin korvaavan sillan rakennussuunnitelmista. Tässä yhteydessä Hannu Poutiainen kävi tarkistamassa Iisakkilan pellot. Pintapoiminnasta löytyi yksi palaneen piin kappale ja viisi kvartsiartefaktia, joista kolmessa oli retusointia. Näiden löytöjen perusteella Lahden kaupunginmuseo esitti suosituksen, että lossin korvaavalle sillalle rakennettavan uuden tien linjaus on tutkittava ennen rakennustöiden aloittamista.

Museovirasto esittikin tutkimuspyynnön arkeologisesta koekaivauksesta Tielaitokselle. Neuvottelujen jälkeen Museovirasto delegoi kahden viikon mittaiset koekaivaukset Lahden kaupunginmuseon toteutettaviksi. Koekaivauksen tarkoituksena oli tutkia uusi tielinja, ja kaivauksen päätyttyä tehdä päätelmät jatkotoimenpiteistä: tarvitaanko laajempi pelastuskaivaus vai voiko tien rakentaa ilman arkeologista jatkotyötä.

3. Työntekijät ja budjetti

Kaivauksen johtajana toimi Lahden kaupunginmuseon arkeologi FL Hannu Takala. Kartanpiirtäjinä olivat HuK Hanne-Grete Christensen ja HuK Mika Ainasoja. Kaivajina työskentelivät ylioppilaat Kari Linna, Anssi Malinen, Viljami Rahikainen ja Juho Vesterinen.

Kaivauksen kokonaisbudjetti oli Museoviraston ehdotuksen mukaisesti 103 000 mk. Tielaitoksen puolelta yhteyshenkilönä oli insinööri Pentti Koivisto ja sillan urakoitsija Tekra Oy:n puolelta työmaapäällikkö Tapio Kokkonen.

4. Tutkimusalue ja mittaukset

Ensisijainen tutkimusalue oli Kalkkisten kylästä lossille tulevan uuden tien paikka (ks. liite 2). Tie siirtyy noin 50 metriä vanhan tien länsipuolelle, pellolle, joka viettää loivasti lounaaseen. Peltoa ei ole viljelty viimeiseen pariin vuoteen, vain äestetty vuosittain. Tämä seikka haittasi pintapoiminnan tekoa. Lisäksi eteläisin 120 metrin pätkä tielinjaa tuli kulkemaan pellolla, joka oli ruohottunutta niittyä. Tutkittavan tielinjan kokonaispituus oli 400 metriä ja leveys oli 20-30 metriä.

Tutkimukset aloitettiin pintapoiminnalla. Ensimmäisenä päivänä poimittiin pelkästään tielinjan alue ja seuraavana päivänä koko Iisakkilan pelto. Tutkimusten edetessä poimittiin lisäksi tielinjan itäpuoliset pellot vertailuaineiston hankkimiseksi.

Ennen koekaivauksen aloittamista oli koko tielinjan alue paalutettu maastoon. Tiealueen molemmat reunat oli merkitty paaluin ja tien keskikohta oli paalutettu 20 metrin välein ja näille keskilinjan paaluille oli laskettu valtakunnalliset peruskarttakoordinaatit valmiiksi. Niitä käytettiin myös koekaivauksessamme hyväksi mittapisteinä. Korkeuskiintopiste sijaitsi lossirannassa, noin kolmensadan metrin päässä tutkimusalueemme eteläpäästä. Tutkimusalueellemme siirrettiin omat korkeuspisteet jonovaaituksella.

Pintapoiminnasta tehdyt löydöt merkittiin maastoon terästikuin ja niille laskettiin teodoliitin ja käsitietokoneen avulla tielinjan pisteistä x-, y- ja z-koordinaatit. Samoin koekuopille laskettiin kaikki koordinaatit. Koeoja, joka seurasi tien keskilinjaa, dokumentoitiin tielinjan pisteiden mukaisesti. Koekaivauksen korkeuslukemat ovat N-60 järjestelmän mukaiset.

Käytössämme oli peruskarttojen lisäksi Tielaitoksen tekemä asemapiirros mittakaavalla 1:2000, mitä käytettiin apuna mittauksissa ja kartoituksessa. Oma yleiskarttamme perustuu tähän Tielaitoksen karttaan.

5. Havainnot

5.1. Pintapoiminta

Pintapoiminta aloitettiin tielinjalla. Kaksi henkilöä käveli koko uuden tielinjan äestetyin pelto-osuuden ristikkäin siksakkia viiden metrin päässä toisistaan. Poiminta aloitettiin tielinjan eteläpäästä ja edettiin pohjoispäähän, missä uusi ja vanha tie yhtyvät. Tielinjalta tehtiin 230 metrin matkalta yhteensä 10 löytöä.

Toinen pintapoimintaosuus tehtiin uuden ja vanhan tielinjan välissä olevalla kapealla peltoalueella. Kaksi henkilöä käveli alueen läpi pituussuunnassa viiden metrin välein. Alue oli 130 x 25 metrin suuruinen. Tältä alueelta tuli yhteensä 5 löytöä.

Kolmas pintapoiminta-alue tielinjan läheisyydessä käsitti koko äestetyin pellon tielinjan luoteispuolella. Poiminta-alueen koko oli 240 x 100 metriä. Poiminnassa oli mukana 6 henkilöä ja löytöjä tuli yhteensä 8 kappaletta. Taulukossa 1 on esitelty kaikki Iisakkilan pellon pintapoiminnasta tulleet löydöt löytöryhmittäin.

Taulukko 1. Iisakkilan pintapoimintalöydöt.

Löytöryhmä	lukumäärä	paino
Kvartsinuolenkärki	1 kpl	2 g
Tasoydin (kvartsia)	2 kpl	202 g
Pirstottu kappale (kvartsia)	1 kpl	153 g
Kvartsiesineen teelmä	4 kpl	179 g
Kvartsi-iskos	18 kpl	136 g
Raaka-aine kvartsia	1 kpl	268 g
Liitupiipunpesän ja -varren katkelmia	4 kpl	8 g
Rautakuonaa	1 kpl	13 g
Yhteensä	32 kpl	961 g

Pintapoimintalöydöistä 23:lle laskettiin x-, y- ja z-koordinaatit ja ne on merkitty yleiskartalle. Yhdeksän löydön löytöpaikka pellolla on tuntematon, sillä Päijät-Hämeen Puhelinyhdistyksen kaapelikaivannon kaivajat toimittivat ne arkeologeille.

Pintapoimintaa tehtiin myös nykyisen tien itäpuolisilla peltoalueilla, jotta saataisiin selvyys lähialueen muista mahdollisista muinaisjäännöksistä ja ennen kaikkea saataisiin vertailumateriaalia Iisakkilan pellon löytöihin määrän ja ajoituksen suhteen. Tien itäpuolella oli kaksi peltoa äestettyinä. Molemmat käveltiin pitkinä linjoina viiden metrin välein korkeuskäyriä vastaan. Poiminnassa oli mukana seitsemän henkeä. Tutkimusalueet saivat nimet Iisakila 2 ja Iisakkila 3.

Iisakkila 2 on hyvin laaja pelto, joka pohjoisessa nousee entisen sorakuopan reunoille rajautuen etelässä peltotiehen ja idässä Kymenvirtaan virtaavaan ojaan. Iisakkila 3 on pieni peltoalue, joka rajoittuu idässä ojaan ja muualla peltoteihin (ks. liite 1). Pellolta Iisakkila 2 löytyi yhteensä 43 löytöä (taulukko 2) ja Iisakkila 3 yhteensä kolme kvartsisikosta. Näiden perusteella esihistoriallinen toiminta on ollut laajaa nykyisen Iisakkilan tilan alueella.

Taulukko 2. Iisakkila 2 pintapoimintalöydöt löytöryhmittäin.

Löytöryhmä	lukumäärä	paino
Keramiikka	10 kpl	40 g
Pirstottu kappale (kvartsia)	1 kpl	10 g
Tasoydin (kvartsia)	1 kpl	69 g
Liuskeiskos	1 kpl	1 g
Kvartsiesineen teelmä	8 kpl	113 g
Kvartsi-iskos	19 kpl	75 g
Liitupiipunpsän ja -varren katkelma	3 kpl	9 g
Yhteensä	43 kpl	317 g

5.2.. Koekuopat

Tielinjan alueelle kaivettiin yhteensä 44 koekuoppaa. Kuopat numeroitiin ja ne kaivettiin kahdessa linjassa kymmenen metrin päähän toisistaan. Idempi koekuoppalinja oli metrin päässä tielinjan rajasta, tien puolella ja läntisempi koekuoppalinja sijaitsi kolme metriä tielinjan rajasta tien puolella.

Kuoppien koko oli noin 60 x 60 senttiä ja kuopat kaivettiin koskemattomaan pohjamaahan saakka, joka paikasta riippuen oli joko savea tai hiesua. Yksi koekuoppa laajennettiin 150 x 150 sentin suuruiseksi koeruuduksi siinä ilmenneen selvän kulttuurikerroksen ja runsaiden löytöjen vuoksi. Kuopat kaivettiin lapioilla pohjamaahan saakka, reunat ja pohja tasattiin lastoilla, kaikki kaivettu maa seulottiin ja löydöt otettiin talteen koekuopittain. Kuopat dokumentoitiin sanallisesti ja valokuvaten. Koeruuduksi laajennettu kuoppa kaivettiin lastoilla 10 senttiä paksuina teknisinä kerroksina ja dokumentoitiin tasoista.

Yhteensä 12 koekuopassa oli löytöjä ja 17 kuopassa kulttuurikerrosta. Osa löydöistä oli resentejä (kuopat 4, 5 ja 6) ja osa liittyi pellolla olleeseen historiallisen ajan toimintaan (kuopat 22 ja 35). Esihistoriallisia löytöjä olivat mm. rautakauden tyyppin keramiikan palat, pii-iskokset ja kvartsinuolenkärjen katkelma. Esihistoriallisia löytöjä tuli kuudesta kuopasta (11, 12, 13, 15, 17 ja 18), jotka kaikki sijaitsivat tielinjan itäreunalla, korkeudeltaan ylemmällä tasolla. Löydöt jakaantuivat taulukon 3 mukaisiin ryhmiin.

Taulukko 3. Koekuopituksen löydöt.

Löytöryhmä	lukumäärä	paino
Keramiikkaa	20 kpl	32 g
Pii-iskos	3 kpl	2,5 g
Kvartsi-iskos	6 kpl	42 g
Palanutta luuta	2 kpl	1 g
Palanutta savea	5 kpl	8 g
Liitupiipunpesä ja -varren katkelmia	3 kpl	8 g
Yhteensä	39 kpl	93,5 g

Kulttuurikerros oli niinkään osassa kuopissa esihistoriallista (12, 13, 14, 18, 19, 28, 29 ja 34) ja osassa historialliseen aikaan liittyvää (21, 22, 23, 24, 40-44). Historialliseen aikaan liittyvä kerros oli palanut, jossa oli runsaasti eri kokoista kiveystä, palaneita ja maatuneita hirrenpätkiä sekä eläinten luita ja rautaesineiden kappaleita. Historiallinen kerros viittasi vahvasti paikalla olleeseen kiviperusteiseen hirsirakennukseen, joka olisi palanut. Historiallisen ajan kerrostuma oli verraten yhtenäinen tielinjan pohjoisimmassa päässä pienellä tasanteella. Esihistoriallinen kulttuurikerros oli koekuoppaa 18 lukuun ottamatta verraten heikko, mutta selvästi erottuva värjäytynyt kerros peltomullan ja hiesun välissä. Esihistoriallinen kulttuurikerros oli löytöjen perusteella rautakautinen ja se keskittyi tielinjan itäpuolelle, mutta kerrosta havaittiin kahdesta kohtaa myös tielinjan länsiosassa. Selvimmin kerros erottui koekuopissa 12, 13 ja 14 sekä 18 ja 19.

Koekuoppa 18, joka laajennettiin lopulta koeruuduksi osui selvään esihistorialliseen kulttuurikerrokseen. Ruudusta tuli yhteensä 26 löytöä, joista 15 oli rautakauden tyyppin keramiikkaa. Kulttuurikerros erosi selvästi peltomullasta ja alapuolisesta koskemattomasta hiesusta. Kulttuurikerros sisälsi runsaasti hiiltä ja tulenpidosta aiheutunutta valkoista tuhkamaata. Tulenpitoon liittyvää kiveystä ei kuitenkaan löytynyt, mutta muuten ruutu on keskellä esihistoriallista asutuskerrostumaa.

5.3. Koeojat

Tutkimusalueelle kaivettiin kaksi ojaa. Molemmat kaivettiin tien keskilinjan paalutuksen viereen: puoli metriä paalujen itäpuolelle traktorikaivurin ojakauhalla. Ojat olivat maanpinnassa 60 senttiä leveitä kaveten 35 senttiä leveiksi ojan pohjassa. Ojat kaivettiin koskemattomaan pohjamaahan saakka. Ojat dokumentoitiin sanallisesti koko pituudeltaan ja valokuvattiin anomalioiden kohdilta. Ennen dokumentointia ojien seinämät puhdistettiin lastalla.

Oja A kulki nurmettuneella peltomaalla pisteiden 935 ja 1013 välissä ollen siis 78 metriä pitkä. Ojien A ja B välissä oli kuden metrin katkos kohdassa, missä kulki tie peltojen

poikki. Oja B lähti pisteestä 1019 kulkien tien keskilinjan vieressä pisteelle 1180, missä se kääntyi länteen kohti tien läntistä rajaa pois tien keskilinjasta, koska tie kaarsi niin lähelle nykyistä tietä ettei koeojan kaivaminen ollut siihen mielekästä. Ojan B pituus oli 207 metriä

Ojassa A ei ollut havaittavissa minkäänlaisia merkkejä esihistoriallisesta toiminnasta. Noin 25 senttiä paksun peltomullan alta alkoi puhdas harmaa pohjasavi. Ojan syvyys oli keskimäärin 45 senttiä. Tielinja meni ojan A kohdalla osittain vanhan kivinavetan raunioiden päältä. Navetan rakentaminen ja sinne aikanaan kulkeneet tiet näkyivät modernina häiriöinä ojassa. Esihistoriallista kerrostumaa tai irtolöytöjä ei ojassa A ollut.

Ojassa B havaittiin yhteensä 10 anomaliaa (ks. liite 4). Anomaliaoissa 1-5 peltomullan alapuolinen likamaa viittasi rakenteen ja löytöjen puolesta esihistorialliseen toimintaan, kun taas anomaliat 6-10 olivat historiallisen toiminnan tulosta. Anomaliaoissa 1-3 likamaa oli varsin heikko, mutta anomaliaoissa 4 ja 5 selvästi erottuva.

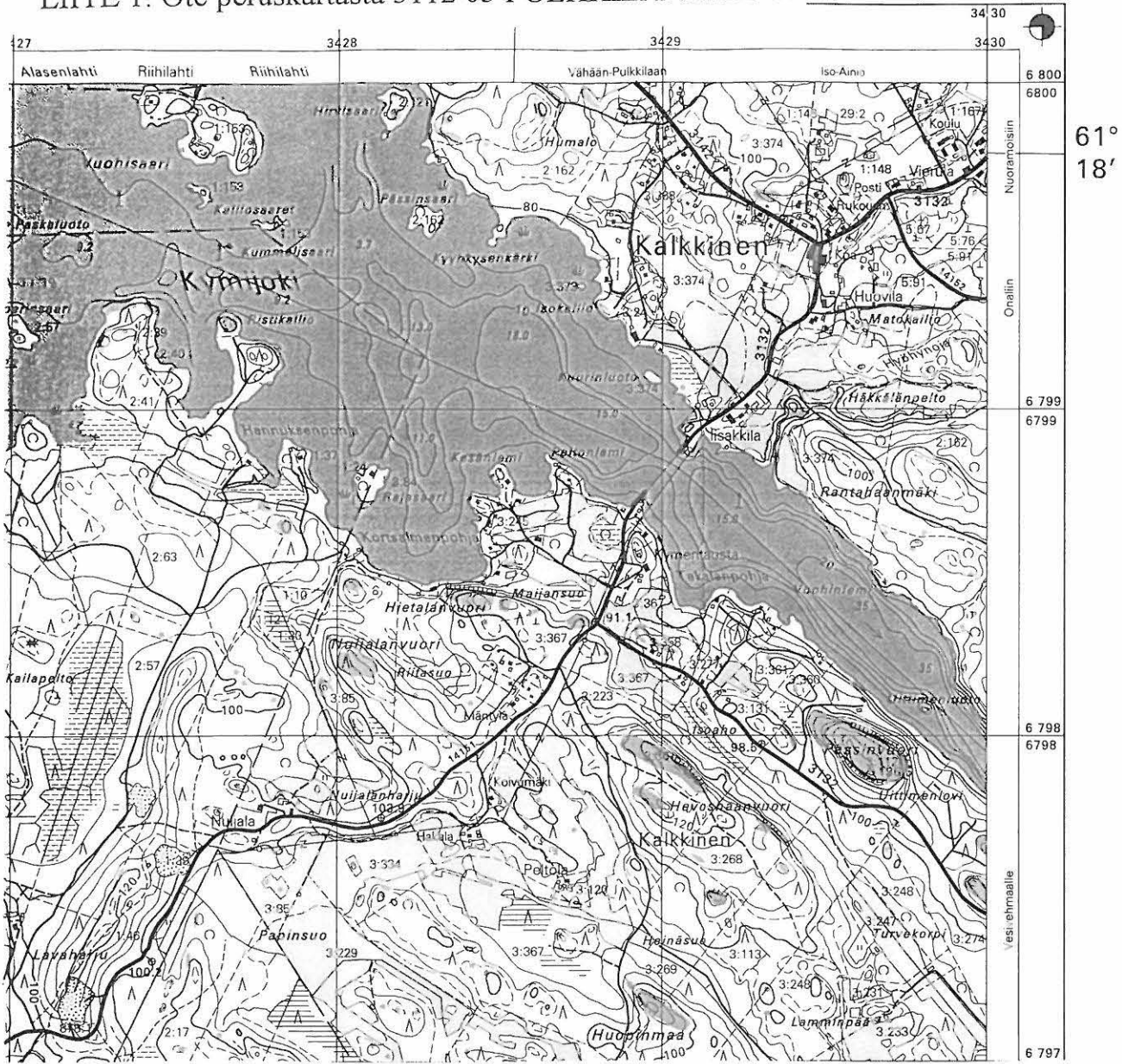
Dokumentoitujen ojien lisäksi on huomattava, että ennen kaivausta oli Päijät-Hämeen puhelinyhdistys kaivanut tielinjan ulkopuolelle, noin kaksi metriä tien läntisemmän rajan ulkopuolelle kaapelia varten kapean oja, johon upotettiin kaapeli. Kaivauksen johtaja tarkisti ojan nopeasti käydessään tutustumassa kaivausalueeseen viikkoa ennen kaivauksen alkua. Ojassa ei näkynyt selvä kulttuurimaata eikä irtolöytöjä, mutta on huomattava, että ojan reunoja ei oltu puhdistettu ennen havainnointia.

6. Päätelmät ja jatkotoimenpiteet

Pintapoimintalöydöt, koekuopitus ja koeojien kaivaminen paljastivat Iisakkilan koekaivausalueelta selviä esihistoriallisia irtolöytöjä ja kulttuurikerrosta. Näiden lisäksi tutkitulla alueella on ollut toimintaa myös historiallisena aikana. Koska esihistoriallinen asuinpaikka-kerrostuma tulee tuhoutumaan tien rakennuksen yhteydessä, on välttämätöntä, että osa tielinjasta tutkitaan arkeologisena tasokaivauksena ennen tietöiden alkua.

Tasokaivaus on syytä aloittaa koekuopan 18 kohdalta noin 10 x 10 metrin kokoisena alueena, minkä lisäksi on syytä tutkia koeojassa havaittujen anomalioiden 4 ja 5 kohdat pienemmillä tutkimusalueilla. Näiden lisäksi olisi mielekästä tutkia koeruuduilla anomalioiden 9 ja 10 kohdalta muutamia neliömetrejä historialliselta vaikuttavaa kulttuurikerrosta, jotta saadaan selvyys historiallisen kerrostuman syystä. Samalla anomalioiden 9 ja 10 kohdalta saadaan ajoitusnäytteet.

LIITE 1. Ote peruskartasta 3112 03 PULKKILANHARJU.

- Iisakkila
- Iisakkila 2
- Iisakkila 3

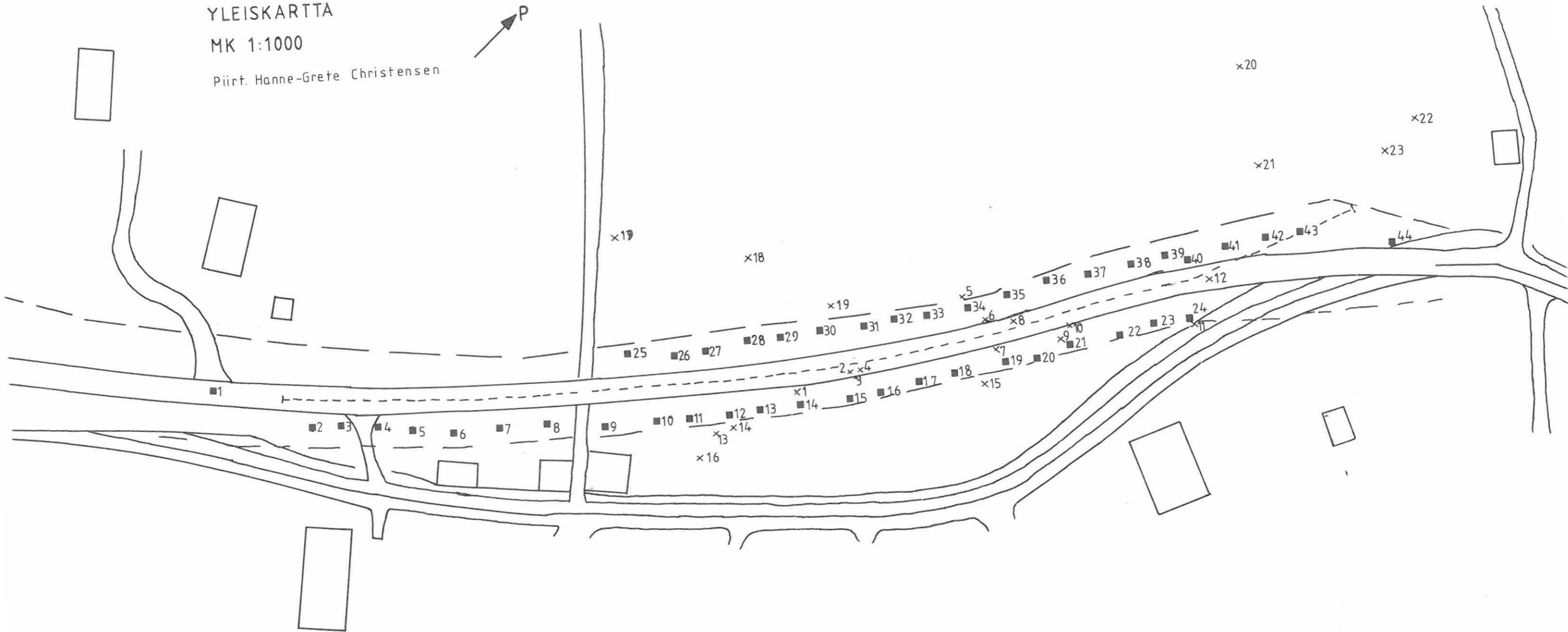
LIITE 2.

ASIKKALA KALKKINEN IISAKKILA 1999

YLEISKARTTA

MK 1:1000

Piirt. Hanne-Grete Christensen

- x pintapoimintalöytö
- koekuoppa
- - - koeoja
- - - tiealueen raja
- rakennus

LIITE 3. Koekuoppaluettelo. Laatinut Hanne-Grete Christensen.

Kuopasta 9 lähtien kuopat pellossa, joten pintaturve/-maa puuttuu.

1. Koko: 95 x 90 cm; syvyys 52 cm.

Savensekaista pintaturvetta 13 cm, alla 9 cm hieman hiekansekaista peltomultaa. Alimmaisena 25 cm värjäytynyttä soraa; yläosassa värjäytyminen vahvempaa. Täytemaassa runsasti suuria kiviä, halkaisija joja 40 cm.

Pohja puhdasta kovaa savea.

X=6798982,443

Y=3429158,264

Z=80,248

2. Koko: 87 x 75 cm; syvyys 25 cm.

Pintamaa 10 cm, savensekaista ja hyvin kosteaa. 15 cm:n syvyydessä maa jo lähes puhdasta savea. Pintamaan ja saven välissä satunaisesti hieman soraisempia kohtia. Ei varsinaisia kerrostumia erotettavissa. Täytemaassa runsaasti pienempiä kiviä (halk. 5-10 cm).

Savipohja.

X=6798994,382

Y=3429184,560

Z=81,478

3. Koko: 83 x 75 cm; syvyys 40 cm.

Pintaturvetta 4 cm ja sen alla 9 cm tiivis hiesu kerros. Alapuolella 13 cm savinen, hieman hiekansekainen kerros. Alimpana värjäytynyt soran- ja hiekansekainen kerros, 14 cm. Kuopan seinämissä havaittavissa satunnaisesti pieniä hiilenpaloja.

Täytemaa kivinen.

Pohja hiesunsekaista savea.

X=6798999,277

Y=3429190,357

Z=81,678

4. Koko: 60 x 57 cm; syvyys 34 cm.

Pintaturvekerros on hyvin ohut, 2 cm. Peltomultaa 13 cm. Alapuolella 19 cm peltomullan- ja savensekainen kerros, jossa hiilen- paloja. Peltomulta kerroksen alapuolella runsaasti isohkoja kiviä (halk. max. 15 cm).

Pohja puhdasta savea.

Täytemaassa runsaasti resenttiä materiaalia: luuta, lasia, tiilenpaloja ja rautanauvoja.

X=6799006,207

Y=3429197,719

Z=81,628

5. Koko: 60 x 63; syvyys 37 cm (toisella laidalla syvyys 58 cm, sillä maa viettää alaspäin).

Pintaturve 3 cm, jonka alla peltomultaa 8 cm. Alla 13 cm peltomullan- ja hiesunsekainen kerros, jossa runsaasti hiilenpaloja. Alimpana 13 cm hiesun- ja savensekainen kerros. Peltomullan alapuolella runsaasti kiviä (halk. max. 15 cm).

Pohja savea.

Täytemaassa tiilenpaloja sekä lasia ja hiilen kappaleita.

X=6799012,367

Y=3429204,346

Z=81,718

6. Koko: 64 x 60 cm; syvyys 65 cm.

Pintaturvetta 4 cm. Peltomulta jatkuu pohjaan asti (61 cm). noin 30 cm:n syvyydessä pinnasta peltomullassa hieman hiilenpaloja.

Pohja soransekaista savea.

Täytymässä runsaasti hiilen- ja tiilenpaloja, lasia, pala dreijattua punasavikeramiikkaa ja liitupiipunvarsi.

X=6799019,277

Y=3429212,272

Z=82,088

7. Koko: 70 x 70; syvyys 25 cm.

Pintaturve 4 cm. Pintaturpeen alta maa pohjaan asti hieman savensekaista peltomultaa (21 cm), jossa pieniä hiilenpaloja.

Pohja puhdasta savea.

X=6799029,192

Y=3429220,947

Z=82,068

8. Kuoppaa kaivettu n. 50 cm:n syvyyteen peltomultaa, jolloin vastaan tuli puhelinkaapeli ja kaivaminen lopetettu.

X=6799038,305

Y=3429228,335

Z=82,118

9. Koko 75 x 75 cm; syvyys 23/62 cm.

Kuopan länsilaidalla harmaa saven- ja hiesunsekainen pohja tulee vastaan 23 cm:n syvyydessä, mutta kuopan itänurkassa peltomulta kerros loppuu vasta 62 cm:ssä.

Pohja hiesun- ja savensekainen.

X=6799049,279

Y=3429238,276

Z=82,308

10. Koko: 65 x 65 cm; syvyys 10 cm.

Peltomulta kerros 40 cm, mullan seassa jonkin verran hiilenpaloja. Alapuolella 10 cm:ä heikosti värjäytynyttä hiesua.

Harmaa hiesupohja.

X=6799059,527

Y=3429247,325

Z=82,408

11. Koko 70 x 62 cm; syvyys 54 cm.

Peltomultaa 30 cm, jonka alla ylaosasta hieman värjäytynyt hiesukerros. N. 55 cm:n syvyydessä vastaan puhelinkaapeli, jolloin kaivaminen lopetettu.

Löydöt: Nuolenkärjeksi työstetty pii-iskos; molemmilla laidoil-la retusointia, 1 g.

Mitat: 18 x 12 x 3 mm.

Kvartsi-iskos 12 g. Mitat: 30 x 18 x 19 mm.

X=6799066,438

Y=3429253,268

Z=82,518

12. Koko 53 x 53 cm; syvyys 50 cm.

Peltomultaa 30 cm, jonka alla 20 cm värjäytynyt hiesukerros; värjäytyminen vahvinta kerroksen yläosassa.

Harmaa hiesupohja.

X=6799074,481

Y=3429260,565

Z=82,538

13. Koko 70 x 70 cm; syvyys 70 cm.

Puhdasta peltomultaa 20 cm, jonka alla 20 cm kerros hiesunsekaista peltomultaa. Pohjimmaisena 30 cm heikosti värjäytynyt hiesukerros. Kuopan pohjoisreunalla alhaalla 3-10 cm vaalea hieman nokinen hiesukerros.

Harmaa hiesupohja.

Löydöt: Kvartsi-iskos 1 g. Mitat: 23 x 13 x 2 mm.

X=6799081,928

Y=3429265,936

Z=82,748

14. Koko 55 x 55 cm; syvyys 47 cm.

Peltomultaa 27 cm. Alla värjäytynyt 20 cm hiesukerros, joka hieman peltomullansekainen.

Harmaa hiesupohja.

X=6799090,801

Y=3429272,972

Z=82,698

15. Koko 60 x 67 cm; syvyys 52 cm.

Peltomultaa 27 cm. Alla 15 cm peltomullan- ja värjäytyneen hiesunsekainen kerros, joka vaalenee hieman alaspäin.

Harmaa hiesupohja.

Löydöt: Kvartsi-iskos 2 kpl, 28 g. Mitat: 51 x 29 x 21 mm.

X=6799100,289

Y=3429280,157

Z=83,008

16. Koko 63 x 63 cm; syvyys 45 cm.

Peltomultaa 32 cm. Alla 13 cm kerros hieman värjäytynyttä hiesua, joka yläosasta hieman peltomullansekaista.

Harmaa hiesupohja.

X=6799107,848

Y=3429285,554 Z=83,038

17. Koko 67 x 65 cm; syvyys 40 cm.

Peltomultaa 30 cm, jonka alla 10 cm värjäytynyt yläosassa hieman peltomullansekainen hiesukerros.

Harmaa hiesupohja.

Löydöt: Pala keramiikkaa (?) 1 g. Mitat: 13 x 12 x 4 mm.

Kvartsi-iskos 0.5 g. Mitat: 11 x 9 x 3 mm.

X=6799116,198

Y=3429290,173

Z=82,978

18. Koko 60 x 55 cm; syvyys 67 cm.

Peltomultaa 38 cm, jonka alla 29 cm värjäytyneen sekä puhtaan hiesun- ja peltomullansenkainen kerros, jossa runsaasti hiilenpaloja. N. 60 cm:n syvyydestä rautakautista keramiikkaa.

Harmaa hiesupohja.

Löydöt: Keramiikkaa 2 palaa, 8 g. Mitat: 21 x 24 x 8 mm.

Pii-iskos 0.5 g. Mitat: 18 x 11 x 5 mm.

X=6799124,522

Y=3429295,980

Z=83,198

Laajennus 150 x 150 cm.

Löydöt: 1. krs

Keramiikkaa 2 palaa, 2 g. Mitat: 20 x 16 x 6 mm.

2. krs

Keramiikkaa 3 palaa, 1 g. Mitat: 17 x 12 x 7 mm.

Palanutta luuta 2 palaa, 1 g. Mitat: 11 x 10 x 2 mm.

3. krs

Keramiikkaa 2 palaa, 3 g. Mitat: 17 x 15 x 9 mm.

Pii-iskos, 1 g. Mitat: 22 x 12 x 4 mm.

Palanutta savea, 3 palaa, 6 g.

4. krs

Keramiikkaa, 10 palaa, 17 g. Mitat: 22 x 21 x 10 mm.

Kvartsi-iskos, 0.5 g. Mitat: 14 x 10 x 2 mm.

Palanutta savea, 2 palaa, 1 g.

19. Koko 60 x 65 cm; syvyys 45 cm.

Peltomultaa 30 cm, jonka alla 15 cm hyvin tummaksi värjäytynyttä hiekkaa. Täytemaa hyvin kivinen.

Pohja värjäytyneen soran- ja kivensekainen.

X=6799136,399

Y=3429303,533

Z=83,478

20. Koko 75 xz 75 cm; syvyys 42 cm.

Peltomulta 35 cm, jonka alla 7 cm värjäytynyt hiesun- ja hiekkansekainen kerros. Täytemaa kivistä.

Pohja värjäytynyttä hiekkaa.

X=6799142,738

Y=3429308,666

Z=83,698

21. Koko 60 x 63 cm; syvyys 35 cm.

Peltomultaa 20 cm, jonka alta alkaa vahvasti värjäytynyt karkea 15 cm hiekkakerros, jossa runsaasti pieniä kiviä.

Pohja värjäytynyttä karkeaa hiekkaa.

X=6799151,806

Y=3429312,914

Z=84,048

22. Koko 80 x 65 cm; syvyys 40 cm.

Ensin 16 cm peltomulta kerros, jonka alla 2-6 cm tiivis savikerros, jonka alapuolelta peltomulta (17 cm) jatkuu aina pohjaan asti. Savikerroksen alapuolinen peltomultakerros hyvin kivinen. Runsaasti hiilenpaloja.

Löydöt: Liitupiipun suukappale 2 g.

Pohja värjäytynyttä karkeaa hiekkaa.

X=6799162,820

Y=3429320,498

Z=84,058

23. Koko 55 x 60 cm; syvyys 41 cm.

Peltomultaa 28 cm, jonka alla hyvin karkea tummaksi värjäytynyt 13 cm hiekkakerros.

Peltomullan ja hiekan välissä nokisempi n. 3 cm:n kerros. Täytemaa hyvin kivinen.

Kova hiekan- ja soransekainen värjäytynyt pohja.

X=6799171,425

Y=3429324,568

Z=85,008

24. Koko 55 x 55 cm; syvyys 30 cm.

Peltomultaa 17 cm. Alla värjäytynyt 13 cm hiekan- ja soransekainen kerros, jonka yläosassa runsaasti hiilenpaloja. Täytemaassa paljon pikkukiviä.

Värjäytynyt hiekan- ja soransekainen pohja.

X=6799178,143

Y=3429330,659

Z=85,368

Koekuopat 25-44 ovat tielinjan ala- eli länsipuolella.

25. Koko 65 x 75; syvyys 31 cm.

Peltomultaa 23 cm, jonka alla 8 cm heiman peltomullansekainen ja paikoin heikosti värjäytynyt hiesukerros.

Harmaa hiesupohja.

X=6799066,771

Y=3429229,941

Z=81,338

26. Koko 58 x 55 cm; syvyys 27 cm.

Peltomultaa 20 cm. Alla 7 cm peltomullan- ja hiesunsekainen kerros.

Harmaa hiesupohja.

X=6799072,475

Y=3429238,003

Z=81,618

27. Koko 52 x 60 cm; syvyys 35 cm.

Peltomultaa 30 cm. Alla 5 cm hieman peltomullansekainen yläosasta heikosti värjäytynyt hiesukerros.

Harmaa hiesupohja.

X=6799081,778

Y=3429243,022

Z=81,858

28. Koko 60 x 62 cm; syvyys 33 cm.

Peltomultaa 20 cm. Alla 6-13 cm peltomullan-, värjäytyneen hiesun- ja puhtaan hiesunsekainen kerros, jossa hieman hiiltä.

Harmaassa hiesupohjassa myös hieman hiiltä.

X=6799091,338

Y=3429249,538

Z=81,998

29. Koko 63 x 689 cm; syvyys 37 cm.

Peltomultaa 24 cm. Alla 13 cm hieman peltomullansekainen, yläosasta vahvemmin värjäytynyt keltainen hiesukerros. Kuopan eteläseinällä hieman hiiltä.

Harmaa savihiesupohja.

6799098,117

Y=3429255,576

Z=82,178

30. Koko 53 x 50 cm; syvyys 35 cm.

Peltomultaa 20 cm. Alla 15 cm yläosasta peltomullansekainen hieman värjäytynyt keltainen hiesukerros.

Harmaa hiesupohja.

X=6799107,151

Y=3429261,582

Z=82,268

31. Koko 68 x 50 cm; syvyys 24 cm.

Peltomultaa 19 cm. Alla 5 cm peltomullan- ja värjäytyneen hiesunsekainen kerros.

Harmaa hiesupohja.

X=6799116,548

Y=3429269,032

Z=82,448

32. Koko 68 x 63 cm; syvyys 35 cm.

Peltomultaa 27 cm. Alla 8 cm heikosti värjäytynyt hiesukerros, joka yläosasta paikoin peltomullansekainen.

Harmaa hiesupohja.

X=6799123,395

Y=3429273,862

Z=82,568

33. Koko 56 x 60 cm; syvyys 32 cm.

Peltomultaa 24 cm. Alla 8 cm heikosti värjäytynyt hiesukerros, joka yläosasta vahvasti peltomullansekainen.

Harmaa hiesupohja.

X=6799130,804

Y=3429279,295

Z=82,608

34. Koko 68 x 65 cm; syvyys 38 cm.

Peltomultaa 24 cm. Alla 14 värjäytynyt hiesukerros, joka yläosasta hieman peltomullansekainen. Kuopan pohjoisseinämässä keltaisen hiesukerroksen yläosassa harmaa tuhkamääläiskä (lev. 20 cm, kork. 8 cm).

Harmaa hiesupohja.

X=6799140,893

Y=3429285,137

Z=82,748

35. Koko 55 x 55 cm; syvyys 50
Peltomulta jatkuu kuopan pohjaan asti (50 cm).
Hieman kellertävä hiesupohja (hieman peltomullan sekainen).
Löydöt: Liitupiipun varrenkatkelma 5 g.
X=6799149,894 Y=3429290,479 Z=82,968

36. Koko 59 x 60 cm; syvyys 25 cm.
Peltomultaa 13 cm. Alla 12 cm hieman kellertäväksi värjäytynyt peltomullansekainen hiesukerros.
Harmaa savihiesupohja.
X=6799159,882 Y=3429295,638 Z=82,848

37. Koko 55 x 60 cm; syvyys 35 cm.
Peltomulta jatkuu pohjaan asti (35 cm). Täytemaa kivinen.
Pohja kivien- ja hieman värjäytyneen ja harmaan hiekkansekainen.
X=6799168,357 Y=3429302,067 Z=83,228

38. Koko 60 x 58 cm; syvyys 35 cm.
Peltomulta jatkuu pohjaan asti (35 cm), mullassa jonkin verran kiviä.
Pohja harmaa saven- ja hiesunsekainen.
X=6799178,986 Y=3429308,070 Z=83,598

39. Koko 62 x 65 cm; syvyys 40 cm.
Kivinen peltomultakerros 30 cm. Alla 10 cm hieman hiesunsekainen peltomulta kerros.
Pohja harmaan ja hieman värjäytyneen hiekan- ja kiviensekainen.
X=6799186,720 Y=3429313,137 Z=83,898

40. Koko 60 x 67 cm; syvyys 42 cm.
Peltomultaa 32 cm. Peltomullan alta alkaa hyvin kivinen tummanharmaa hiekkakerros.
Kuopan pohjoislaidalla peltomultakerros huomattavasti ohuempi (n. 20 cm).
Löydöt: Pala punasavikeramiikkaa, 3 g.
Palamatonta luuta, 3 g.
Eläimen hammas, 6 g.
Pala lasikuonaa, 47 g.
Värjäytynyt hiekkapohja.
X=6799189,041 Y=3429318,814 Z=84,228

41. Koko 70 x 60 cm; syvyys 45 cm.

Peltomultaa 15 cm. Alla värjäytynyt hyvin kivinen 30 cm hiekkakerros.

Karkea harmaa hiekkapohja.

X=6799199,915

Y=3429323,030

Z=84,438

42. Koko 50 x 55 cm; syvyys 55 cm. Peltomultaa 30 cm. Peltomultakerroksen alla hyvin kivinen värjäytynyt keltainen 25 cm hiekkakerros.

Kivinen värjäytynyt hiekkapohja.

X=6799208,789

Y=3429328,181

Z=84,958

43. Koko 50 x 58 cm; syvyys 60 cm.

Peltomultakerros (60 cm) jatkuu pohjaan asti. Kuopan luoteisnurkassa suuri kivi (halk. 25 cm).

Hiekkapohja hieman peltomullansekainen, kivinen.

X=6799215,106

Y=3429334,421

Z=85,588

44. Koko 57 x 55 cm; syvyys 35 cm.

Peltomultaa 23 cm. Alla vahvasti värjäytynyt kivinen hiekkakerros.

Pohja värjäytynyttä hiekkaa ja kiviä.

X=6799231,137

Y=3429354,720

Z=87,698

ANOMALIA I. Pisteiden 1038-1047 välinen alue.

Kuvaus: Peltomultakerroksen alla on noin 2 sentin paksuinen tummankeltainen hiesukerros, jonka alta alkaa vaalea pohjasavi. Värjäymässä ei näy hiiltä tai muuta sekoitetta. Maasta seulotaan noin 40 %.

Löydöt: Kvartsi-iskos 2 g, mitat: 25 x 10 x 8 mm
Pala dreijattua punasavikeramiikkaa 2 g
Tiilenpaloja 42 g

ANOMALIA II. Pisteiden 1059-1069 välinen alue.

Kuvaus: 35 senttiä paksun peltomultakerroksen alla on viiden sentin paksuinen harmaankeltainen värjäymä hiekkakerroksessa. Värjäymän alla on 30 senttiä paksu puhdas keltainen hiesu ja sen alta alkaa koskematon pohjasavi. Värjäymä on hyvin heikko ja epäselvä. Maasta seulotaan noin 30 %.

Löydöt: Kvartsi-iskos 1 g, mitat 18 x 10 x 3 mm
2 palaa dreijattua punasavikeramiikkaa 9 g
2 palaa fajanssia 2 g
Pala lasikuonaa 4 g
Tiilenpaloja 304 g
Eläimen hampaan pala 1 g

ANOMALIA III. Pisteiden 1086-1089 välinen alue.

Kuvaus: 30 senttiä paksun peltomultakerroksen alta alkaa 5-10 sentin paksuinen värjäytynyt hiesukerros, jonka alla on koskematon pohjasavi. Värjäymä on heikko. Maasta seulotaan 100 %.

Löydöt: 2 palaa dreijattua punasavikeramiikkaa 8 g (toisessa lasitusta)
Takonaula 6 g
Fajanssin pala 1 g
Tiilenpaloja 29 g
2 palaa ikkunalasia 2 g
Lasinen pullonkaula 3 g

ANOMALIA IV. Pisteiden 1110-1120 välinen alue.

2(4)

Kuvaus: 30 senttiä paksun peltomullan alla on viiden sentin paksuinen häiriintynyt ja värjäytynyt hiesukerros, jonka alta alkaa koskematon pohjasavi. Värjäymässä on hiilenpaloja ja siitä löytyy yksi keramiikan pala ojan profilia puhdistetussa. Maasta seulotaan 100 %.

Löydöt: 2 palaa keramiikkaa 3 g, mitat 20 x 17 x 6 mm
Kvartsiesineen teelmä 1 g, mitat 14 x 13 x 4 mm
Kvartsiydin 34 g, mitat 46 x 27 x 21 mm
Lukkopii ja lukkopiin palanen 1 g
Pala lasikuonaa 1 g
Pala dreijattua punasavikeramiikkaa 2 g
Tiilenpaloja 139 g

ANOMALIA V. Pisteiden 1131-1136 välinen alue. Oja laajennetaan yhden metrin levyiseksi koeruuduksi, joka kaivetaan 10 senttiä paksuina teknisinä kerroksina.

Kuvaus: 35 senttiä paksun peltomullan alta alkaa 5-10 senttiä paksu tumma ja selvästi erottuva värjäymä hiesussa. Sen alla on pohjasavi. Maasta seulotaan 100 %.

Löydöt ojasta: Pala lasikuonaa 3 g
Tiilenpaloja 45 g

Löydöt laajennuksesta: 1. krs kvartsi-iskos 2 kpl, 1 g. Mitat: 16 x 9 x 4 mm.
pala rautakuonaa 60 g

ANOMALIA VI. Pisteiden 1150-1163 välinen alue.

Kuvaus: 35 senttiä paksun peltomullan alla on 5-10 sentin paksuinen harmaa likamaakerros, jonka alla on 20 senttiä paksu keltainen hiesukerros. Alimpana on savihiesu. Likamaakerroksessa on pisteessä 1158,50 maaton puuta 65 sentin syvyydellä kohdassa jossa likamaakerros ulottuu peltomullan alta suoraan näin syvälle. Kyseessä lienee jätekuoppa, joka on toistaiseksi ajoittamatta. Maasta seulotaan 90 %.

Löydöt: Kvartsi-iskos 3 kpl, 30 g, mitat 43 x 31 x 15 mm
Lukkopii 7 g
Liitupiipunvarren pala 0.5 g
Pala lasikuonaa 6 g
Värttinänpaino 67 g, kiveä, halkaisija 64 mm
2 palaa dreijattua punasavikeramiikkaa 12 g

Pala fajanssia 1 g 3(4)
Pala ikkunalasia 0.5 g
Eläimen hampaiden kappaleita 11 g
Eläimen luita (1162-1163) 57 g
Tiilenpaloja 646 g

ANOMALIA VII. Pisteiden 1180-1183 välinen alue. Oja kääntyy pois tien keskilinjalta.

Kuvaus: 20-35 senttiä paksun peltomullan alla on 5 senttiä paksu tumma, palanut maakerros, jonka alla on keltainen sora. Maassa on runsaasti kookkaita kiviä. Maasta seulotaan 100 %.

Löydöt: Kvartsi-iskos 0.5 g, mitat 9 x 5 x 3 mm
Rautanaula 15 g
Palanutta savea 46 g
Tiilenpaloja 41 g

ANOMALIA VIII. Pisteiden 1191-1193 välinen alue. Oja on kääntynyt pois tien keskilinjalta.

Kuvaus: Heti peltomullan alta alkaa noin 20 senttiä paksu palaneen maan kerros, jossa on runsaasti palaneita kiviä ja tiiltä. Alinna on keltainen sora. Maasta seulotaan 100 %.

Löydöt: Lukkopii 6 g
Jäähokki 16 g
Eläimen hampaanpaloja 8 g
Eläimen luuta 8 g
Palanutta savea 4 g
Tiilenpaloja 150 g

ANOMALIA IX. Pisteiden 1218-1228 välinen alue. Oja on kääntynyt pois tien keskilinjalta.

Kuvaus: 30 senttiä paksun peltomullan alla on viisi senttiä paksu palaneen maan kerros, minkä alla on karkea sora. Palanut maakerros koostuu palaneesta puusta ja puuhiilestä, missä on tiilenpalasia ja maatunutta puuta. Palaneen kerroksen yläosa on palanutta savea. Maasta seulotaan 100 %.

Löydöt: Palanut lukkopiitä 1 g 4(4)
Raha 3 g, halkaisija 23 mm (toisella puolella vaakunan kuva)
"Rautatanko" 18 g
Pala lasikuonaa 5 g
Eläimen luuta 39 g
Pala dreijattua punasavikeramiikkaa 8 g
2 palaa ikkunalasia 1 g
Palanutta savea 228 g
Tiilenpaloja 100 g

ANOMALIA X. Pisteiden 1219-1223 välinen alue. Oja on kääntynyt pois tien keskilinjalta.

Kuvaus: 35 senttiä paksun peltomullan alla on 40 senttiä paksu hiiltyneen maan kerros. Maassa on runsaasti palaneita kiviä ja puujätettä. Mitä ilmeisimmin paikalla on palaneen rakennuksen jäännökset.

Löydöt: 2 lukkopiitä 2 g
Raudan kappale 6 g
Liitupiipunvarren pala 1 g
Eläimen luuta 7 g
Eläimen hampaanpaloja 4 g
Palanutta savea 6 g
Tiilenpaloja 209 g

30979	10.5.	HT	länneestä	Oja B, anomalia 5. Eteläpuoli, II taso.
30980	10.5.	HT	länneestä	Koekuoppa 18, laajennus, IV taso.
30981	10.5.	HT	länneestä	Koekuoppa 18, laajennus, IV taso.
30982	10.5.	HT		Koekuoppa 18, laajennus. Hiilijälki ruudun lounaiskulmassa.
30983	10.5.	MA	länneestä	Oja B, anomalia 5. Pohjoispuoli, taso III.
30984	10.5.	MA	länneestä	Oja B, anomalia 5. Eteläpuoli, taso III.
30985	10.5.	MA	länneestä	Koekuoppa 18, laajennuksen itäprofiili; pohjaan kaivettu.
30986	10.5.	MA	länneestä	Oja B, anomalia 5. Pohjoispuoli, IV taso.
30987	10.5.	MA	länneestä	Oja B, anomalia 5. Eteläpuoli, IV taso.
30988	10.5.	HT	idästä	Koekuoppa 18, laajennus. Lounaiskulman hiilijälki.
30989	10.5.	HT	idästä	Koekuoppa 18, laajennus. Lounaiskulman hiilijälki.
30990	10.5.	HT	länneestä	Oja B, anomalia 5 pohjaan kaivettuna.
30991	10.5.	HT	etelästä	Oja B, anomalia 5 pohjaan kaivettuna.

LIITE 6. MUSTAVALKONEGATIIVILUETTELO

1(2)

Alkuperäisiä negatiiveja säilytetään Lahden kaupunginmuseon kuva-arkistossa. Kuvaajat:
HT = Hannu Takala, HGC = Hanne-Grete Christensen, MA = Mika Ainasoja.

no	pvm	kuvaaja	suunta	aihe
121851	3.5.	HT	pohjoisesta	Yleiskuva
121852	3.5.	HT	pohjoisesta	Yleiskuva
121853	3.5.	HT	etelästä	Yleiskuva
121854	3.5.	HT	etelästä	Yleiskuva
121855	3.5.	HT	etelästä	Koko tielinja.
121856	3.5.	HT	etelästä	Koko tielinja.
121857	4.5.	HT		Työkuva: koekuopitusta; kaivamassa Viljami Rahikainen, Anssi Malinen ja Hanne-Grete Christensen.
121858	4.5.	HT	pohjoisesta	Lossiranta.
121859	4.5.	HGC	etelästä	Koeojan kaivaminen traktorilla.
121860	4.5.	HGC	etelästä	Koeojan kaivaminen traktorilla.
121861	4.5.	HGC		Työkuva: koeojan kaivamista ja koekuopitusta.
121862	5.5.	HT		Työkuva: koekuoppia kaivamassa Juho Vesterinen ja Kari Linna.
121863	5.5.	HT		Työkuva: oja B, anomalia I, seulonta. Vasemmalta seulomassa Anssi Malinen, Kari Linna, Juho Vesterinen, Viljami Rahikainen, Mika Ainasoja.
121864	5.5.	HT		Työkuva: oja B, anomalia, I seulonta. Vasemmalta seulomassa Anssi Malinen, Kari Linna, Juho Vesterinen, Viljami Rahikainen, Mika Ainasoja.
121865	7.5.	HT	länneestä	Koekuoppa 18, laajennus, taso I.

121866	10.5.	HT	länneestä	Koekuoppa 18, laajennus, taso III.
121867	10.5.	HT	länneestä	Oja B, anomalia 5, taso II. Pohjoispuoli.
121868	10.5.	HT	länneestä	Oja B, anomalia 5, taso II. Eteläpuoli.
121869	10.5.	HT	länneestä	Koekuoppa 18, laajennus, taso IV.
121870	10.5.	HT	länneestä	Koekuoppa 18, laajennus, taso IV.
121871	10.5.	HT		Koekuopan 18 lounaisnurkan hiilijälki.
121872	10.5.	MA	länneestä	Oja B, anomalia 5, taso III. Pohjoispuoli.
121873	10.5.	MA	länneestä	Oja B, anomalia 5, taso III. Eteläpuoli.
121874	10.5.	MA	länneestä	Koekuoppa 18, laajennus pohjaan kaivettuna. Itäprofiili.
121875	10.5.	MA	länneestä	Oja B, anomalia 5, taso IV. Pohjoispuoli.
121876	10.5.	MA	länneestä	Oja B, anomalia 5, taso IV. Eteläpuoli.
121877	10.5.	HT	idästä	Koekuoppa 18, lounaisnurkan hiilijälki.
121878	10.5.	HT	idästä	Koekuoppa 18, lounaisnurkan hiilijälki.
121879	10.5.	HT	länneestä	Oja B, anomalia 5 pohjassa.
121880	10.5.	HT	etelästä	Oja B, anomalia 5 pohjassa.
121881	10.5.	HT	etelästä	Oja B, anomalia 5 pohjassa; yleiskuva koeojasta.